

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดหา ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการจัดเก็บ และด้านการให้บริการ และเพื่อศึกษาบทบาทและความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง แห่งละ 1 คน รวมจำนวน 40 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ บรรณารักษ์ รองลงมาคือนักวิชาการคอมพิวเตอร์ ผู้อำนวยการ นักเอกสารสนเทศ และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด ตามลำดับ

2. การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การบริหารจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรรับผิดชอบโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ มีแผนและโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการในด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีนโยบายในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นลายลักษณ์อักษร ตามลำดับ

2.2 วิธีการดำเนินการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีการขอรับบริจาคมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ทำการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลอื่นบน

เว็บไซต์ จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการถ่ายเอกสาร และจัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัล ตามลำดับ

2.3 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดหา พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีหนังสือ รองลงมาคือ งานวิจัย บทความวารสาร และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตามลำดับ

2.4 ลักษณะการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดเก็บอยู่ในห้องหรือมุมสารสนเทศท้องถิ่น รองลงมาคือ รวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิด อยู่ในห้องจดหมายเหตุ และห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะ ตามลำดับ

2.5 รูปแบบการจัดหมวดหมู่สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ (D.C.) รองลงมาคือ มีการจัดหมวดหมู่แบบอื่น ๆ คือ ตามประเภทของทรัพยากร ใช้สีจำแนกประเภท ไม่มีการจัดหมวดหมู่ และมีการจัดหมวดหมู่แบบรัฐสภาอเมริกัน (L.C.) ตามลำดับ

2.6 มาตรฐานการลงรายการสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ใช้มาตรฐาน MARC21 รองลงมาคือ ใช้มาตรฐาน AACR2 และพัฒนาเอง ตามลำดับ

2.7 การให้บริการสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการให้บริการสืบค้นสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นจากฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ รองลงมาคือ มีบรรณารักษ์หรือนักเอกสารสนเทศที่มีความชำนาญในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดนิทรรศการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และบริการเผยแพร่ข่าวสารทันสมัยและเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

2.8 การจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Joomla ในการจัดการฐานข้อมูล และโปรแกรม Dspace ส่วนจำนวนข้อมูลในฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนข้อมูลในฐานข้อมูล 51-100 รายการ รองลงมาคือ 151 รายการ ขึ้นไป 101-150 รายการ และ 1-50 รายการ ตามลำดับ รูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลในฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีรูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลในฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัล แบบข้อความ รูปภาพ วิดิทัศน์ และเสียง มากที่สุด

รองลงมาคือ ข้อความ รูปภาพ และวิดิทัศน์ ส่วนในการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกออกจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติอย่างชัดเจน

3. ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ปัญหาด้านบริหารจัดการ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกห้องสมุด เพื่อการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการเผยแพร่ข่าวสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดนโยบายในการดำเนินการเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และขาดการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

3.2 ปัญหาด้านการจัดหา การจัดหมวดหมู่และการทำรายการ และการจัดเก็บ โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ในการบริจาคหรือให้ข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ขาดงบประมาณในการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และพื้นที่ในการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ตามลำดับ

3.3 ปัญหาด้านการให้บริการ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ ขาดการสร้างสรรคงานบริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจใหม่ และดึงดูดใจ หรือในรูปแบบบริการเชิงรุก

4. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นตามภารกิจของมหาวิทยาลัย

4.1 การสนับสนุนสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินการในด้านนี้ร่วมกับสาขาวิชาต่าง ๆ รองลงมาคือ ประสานงานและร่วมมือกับสาขาวิชาต่าง ๆ ในการบริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ได้แก่ รายวิชาด้านนาศึกษา วัฒนธรรมศึกษา สารสนเทศเพื่อการสืบค้น และมีการดำเนินการในด้านนี้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การฝึกอบรม เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าในรูปแบบหนังสือและวารสาร ตามลำดับ

4.2 บทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ๆ รองลงมาคือ มีบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ๆ ได้แก่ การจัดโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

4.3 บทบาทในการวิจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3.1 การทำวิจัยโดยบุคลากรของห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทในการทำวิจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบุคลากรของห้องสมุด และห้องสมุดเพียงบางแห่งมีบทบาทในการวิจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบุคลากรของห้องสมุด

4.3.2 การสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย พบว่า ส่วนใหญ่มีการสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย ในลักษณะเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลท้องถิ่น และบริการสืบค้นข้อมูลท้องถิ่น และไม่มีการสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

4.3.3 การสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย รองลงมาคือ มีการสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย ในลักษณะเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้าข้อมูลท้องถิ่น และบริการสืบค้นข้อมูลท้องถิ่น ตามลำดับ

4.4 บทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ มีการอนุรักษ์เอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ตันฉบับตัวเขียน ฯลฯ จัดพิพิธภัณฑ์ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดการแสดงดนตรี นาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ตามลำดับ

5. ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ

5.1 ความพร้อมด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความพร้อมมากที่สุด ได้แก่ การจัดหมวดหมู่และทำรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ การให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และการบริหารจัดการ โครงการหรือแผนงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

5.2 ความพร้อมด้านการตอบสนองภารกิจและบทบาทของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า โดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความพร้อมมากที่สุด ได้แก่ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือ การบริการวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการวิจัย ตามลำดับ

6. การพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย ได้แก่ ควรมีรูปแบบการพัฒนาฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครือข่ายฯ ร่วมกันมากที่สุด รองลงมาคือ ให้บริการยืมสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างห้องสมุด ให้บริการสำเนาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างห้องสมุด กำหนดนโยบาย แผนงานหรือโครงการพัฒนาด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครือข่ายฯ ร่วมกัน จัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน ตามลำดับ และไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

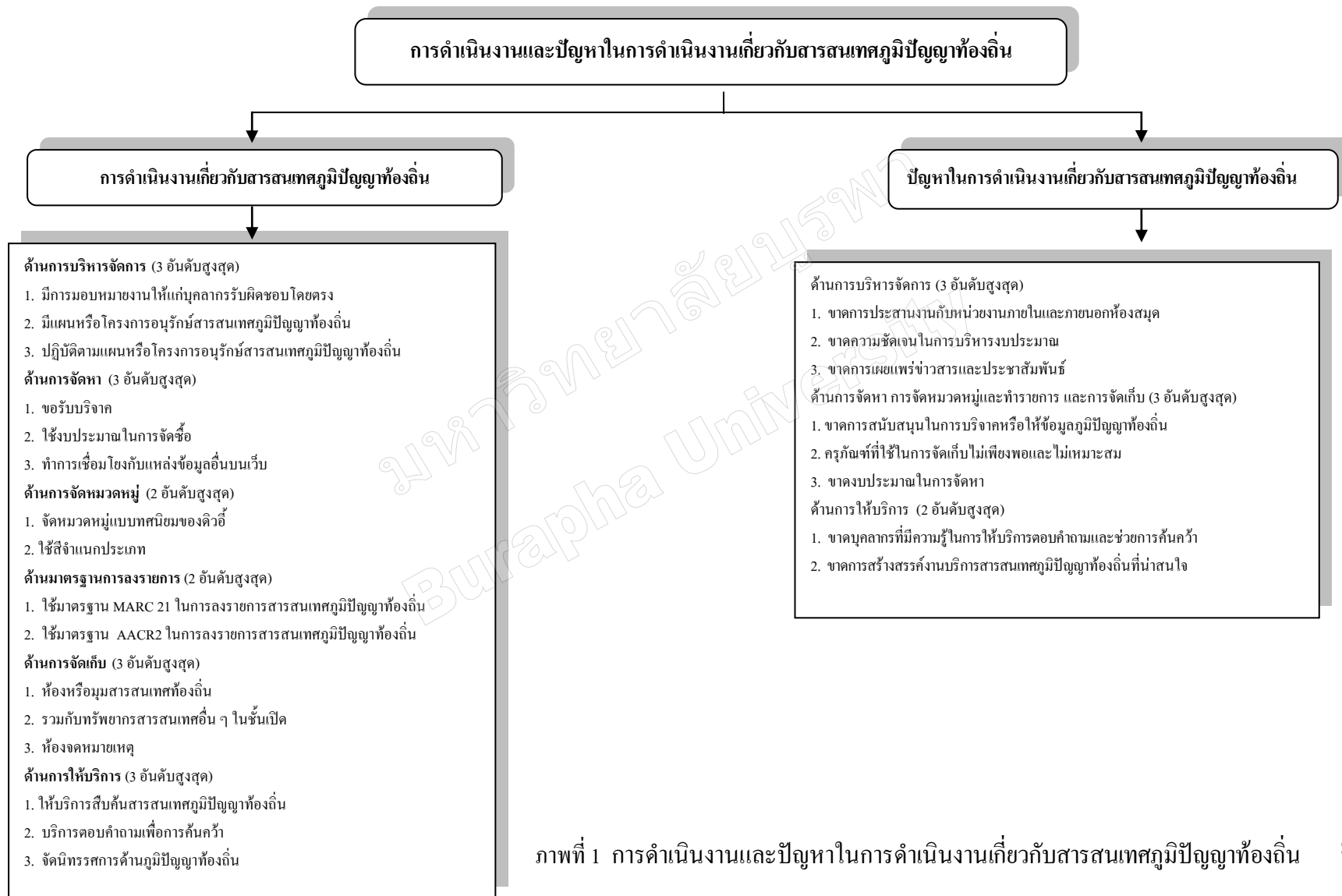
7. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

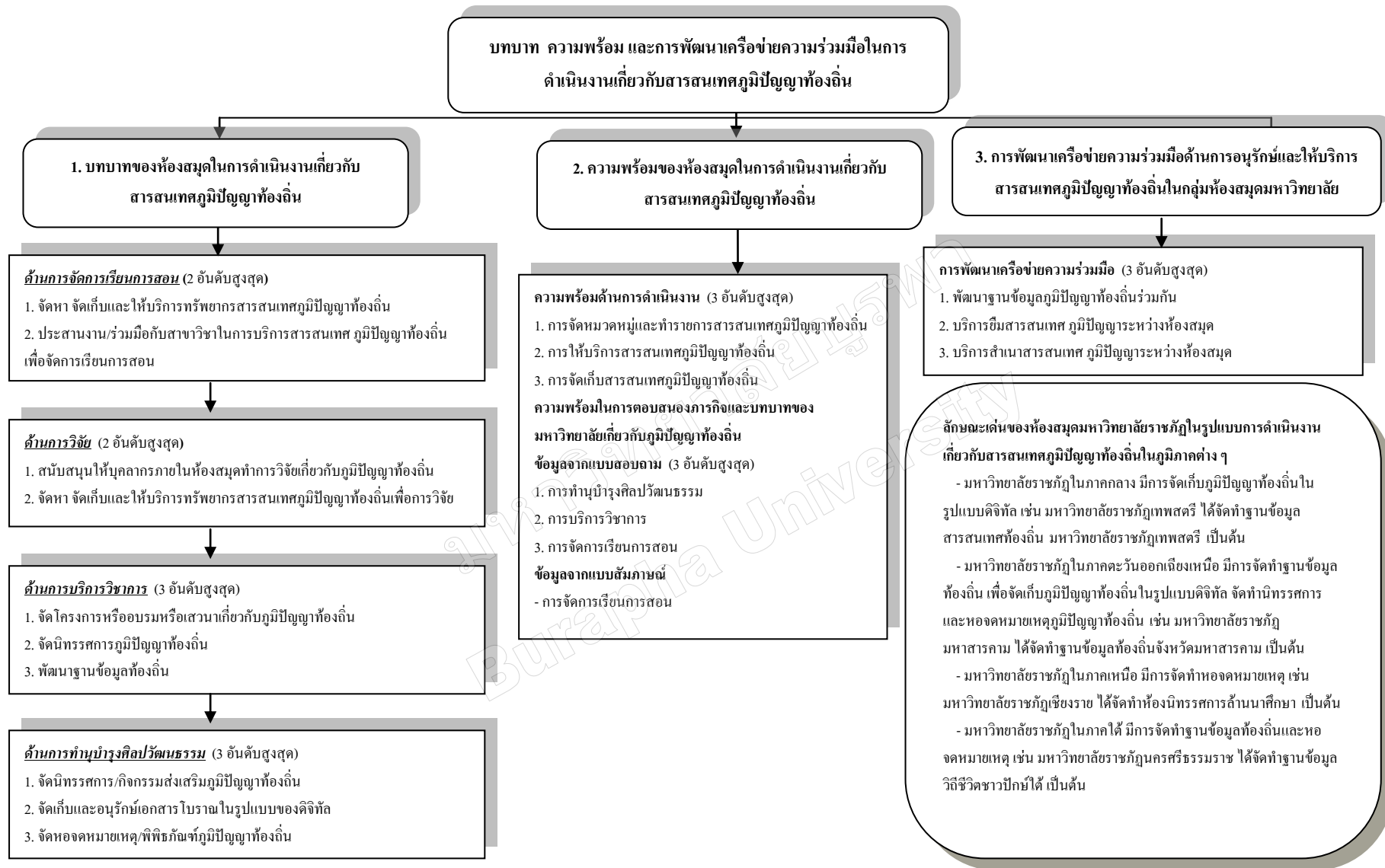
7.1 บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนี้คือ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านจัดการเรียนมากที่สุด คือ ห้องสมุดควรมีการจัดหา จัดเก็บ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการวิจัยผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดควรสนับสนุนให้บุคลากรภายในหน่วยงานจัดงานวิจัยเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริการวิชาการผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ควรมีการจัดทำโครงการหรือจัดอบรมบริการวิชาการ จัดเสวนา นิทรรศการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เช่น การนวดไทย งานศิลปะ หัตถกรรม เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการอบรมนำไปประกอบวิชาชีพได้ต่อไป และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดควรมีการจัดทำนิทรรศการหรือมุมภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในห้องสมุด และห้องสมุดแต่ละมหาวิทยาลัยควรดำเนินการจัดหา จัดเตรียมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้บริการ

7.2 ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ห้องสมุด มหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีความพร้อมในด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด โดยห้องสมุด มหาวิทยาลัยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการจัดหาหมวดหมู่และ ทำรายการ การให้บริการ การจัดเก็บ เทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากร ตามลำดับ

7.3 การพัฒนาเครือข่ายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับ สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ห้องสมุด ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของ แต่ละมหาวิทยาลัย และร่วมกันพัฒนาการสร้างเครือข่ายในระดับมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีหน่วยงานใหญ่ที่รับผิดชอบดูแลเป็นส่วนกลางประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัย ในงานด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น จากที่กล่าวมาข้างต้นใน การดำเนินงาน ปัญหา บทบาทและความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงาน เกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลในแบบสอบถาม จากความคิดเห็น ของบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และแบบสัมภาษณ์จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการ บริหารจัดการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ของ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องจึงนำผลข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้า ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นแผนภูมิ ดังนี้

ภาพที่ 2 บทบาท ความพร้อม และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย มีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็น บรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มอบหมายให้บรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากบรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการจัดหา จัดหมวดหมู่ ลงรายการ และจัดเก็บ รวมทั้งการให้บริการในการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากนักวิชาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีความรู้ในการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลได้ แต่อาจไม่สามารถจัดหมวดหมู่และลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 5 แห่ง ได้มอบหมายให้นักวิชาการคอมพิวเตอร์เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากอาจเน้นในการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัล

2. การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนน้อยมีนโยบายในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่าที่ควร จึงไม่ได้มีการกำหนดนโยบายดังกล่าวขึ้นในห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีแผนและโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการในด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง การดำเนินงานดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภควัต ศรีสำราญ (2547) ซึ่งวิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า วิธีการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนน้อยที่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการทำแผนการดำเนินงานสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย

2.2 การดำเนินการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ดำเนินการจัดหาโดยการขอรับบริจาค และบางห้องสมุดใช้งบประมาณใน

การจัดซื้อ ผลิตเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการถ่ายเอกสารและจัดทำในรูปแบบดิจิทัล และยังมีห้องสมุดอีกหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นต้น ที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลบนเว็บ เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นับว่าเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภควัด ศรีสำราญ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย พบว่าวิธีการดำเนินการด้านการจัดหา มีการใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ขอรับบริจาค ผลิตเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย และทำการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลอื่นบนเว็บ

2.3 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดหา พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบหนังสือ งานวิจัย บทความวารสาร วิทยานิพนธ์หรือภาคินพนธ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สิ่งพิมพ์รัฐบาลรูปภาพ เป็นต้น อาจเป็นเพราะสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์มีจำนวนมากและหาได้ง่ายกว่าสื่อสารสนเทศในรูปแบบอื่น ๆ

2.4 ลักษณะการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดเก็บอยู่ในห้องหรือมุมสารสนเทศท้องถิ่นหรืออยู่ในห้องจดหมายเหตุแยกออกจากทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการจัดเก็บ ดูแล รักษาและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้บริการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ห้องสมุดบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นมากเท่าที่ควร โดยจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วด้วยตนเองหรือทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจำนวนน้อยจึงจัดเก็บรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภควัด ศรีสำราญ (2547, หน้า 51) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิด นอกจากนี้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่ง เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น ยังมีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั่วไปสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ตลอดเวลาด้วยความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตนไปยังกลุ่มผู้ใช้บริการในการค้นคว้าเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

2.5 รูปแบบการจัดหมวดหมู่สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ (D.C.) เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใช้ในการจัดหมวดหมู่หนังสือทั่วไปของห้องสมุดอยู่แล้วจึงสะดวกกับผู้ใช้ปฏิบัติงานโดยไม่ต้องสับสนในการเรียนรู้และจดจำรูปแบบการจัดหมวดหมู่หลายประเภท และเพื่อให้สะดวกต่อการจัดเก็บและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่งมีการจัดหมวดหมู่แบบอื่น ๆ คือ จำแนกตามประเภทของทรัพยากร และใช้สีจำแนกประเภททรัพยากร และบางห้องสมุดยังไม่มีการจัดหมวดหมู่ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บและค้นคืนของผู้ใช้บริการได้

2.6 มาตรฐานการลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ใช้มาตรฐาน MARC 21 เนื่องจากเป็นมาตรฐานที่ใช้ในการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศเหมือนกับหนังสือทั่วไป และสะดวกกับผู้ใช้ปฏิบัติงานไม่ต้องสับสนในการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศหลายมาตรฐาน ส่วนในห้องสมุดบางแห่งใช้มาตรฐาน AACR2 (โครงสร้างข้อมูล 8 ส่วน) ในการลงรายการ และห้องสมุดบางแห่งได้มีการพัฒนามาตรฐานการลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นใช้เอง เพื่อสร้างเอกลักษณ์ในการลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้ซ้ำกับทรัพยากรสารสนเทศในหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคณะ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน พบว่า การลงรายการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาใช้มาตรฐานการลงรายการเมตาดาตามแบบแผนของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันใน 3 มาตรฐานสำคัญ ได้แก่ Metadata Encoding and Transmission Standard (METS), Metadata Object Decription Schema (MODS) and Metadata Authority Description Schema (MADS)

2.7 การให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการพัฒนาการให้บริการสืบค้นสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นจากฐานข้อมูลหรือ ห้องสมุดดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังมีบรรณารักษ์หรือนักเอกสารสนเทศที่มีความชำนาญในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดนิทรรศการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารทันสมัยและเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่สารสนเทศดังกล่าวให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภควัด ศรีสำราญ (2547, หน้า 55) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์มากที่สุด รองลงมาคือ มีบรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย จัดนิทรรศการด้านภูมิปัญญาไทย บริการสืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยจากฐานข้อมูลซีดีรอม บริการรวบรวมบรรณานุกรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย และบริการเผยแพร่ข่าวสารทันสมัยและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

2.8 การพัฒนาและการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ใช้โปรแกรม Joomla ในการพัฒนาและการจัดการฐานข้อมูลมีจำนวนข้อมูลในฐานข้อมูลระหว่าง 51-100 รายการ รูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลในฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัล อยู่ในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ วิดีทัศน์ และเสียงเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกออกจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร พุทธิพิทักษ์ผล และคณะ (2553, หน้า 95) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนันทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน พบว่า การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลด้านนันทบุรีศึกษา สามารถสืบค้นด้วยโปรแกรมห้องสมุดดิจิทัล Greenstone Digital Library Software (GSDL) และสารสนเทศที่แปลงให้อยู่ในรูปดิจิทัลมีจำนวนทั้งสิ้น 350 รายการ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏอีกหลายแห่งที่ไม่มีการดำเนินงานในด้านการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจเป็นเพราะยังขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการพัฒนาและการจัดการฐานข้อมูลหรือขาดงบประมาณในการสนับสนุนหรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เป็นได้

3. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่ห้องสมุดของแต่ละมหาวิทยาลัยมีปัญหาที่คล้ายกัน คือ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกห้องสมุดเพื่อการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และขาดการเผยแพร่ข่าวสาร

และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ห้องสมุดแต่ละมหาวิทยาลัยมีนโยบายในการดำเนินการไม่ชัดเจน และไม่ได้รับความร่วมมือ หรือสนับสนุนจากหน่วยงานภายในหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ในการบริจาคหรือให้ ข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ขาดแหล่งข้อมูลที่ทรงคุณค่า ทั้งนี้ผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นผู้เก็บรวบรวมหรือเป็นผู้ผลิตทรัพยากรสารสนเทศด้านต่าง ๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบควรจะไปเสาะแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้รู้เหล่านั้น เพื่อขอรับบริจาคหรือจัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนปัญหา ด้านการจัดเก็บ พบว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม อาจเป็นเพราะว่าได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรที่ใช้ในการจัดเก็บ วัสดุสารสนเทศไม่เพียงพอ และปัญหาด้านการให้บริการ ส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจเป็นเพราะว่า ห้องสมุดแต่ละมหาวิทยาลัยขาดบุคลากรที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดส่วนใหญ่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ หรือในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลทำให้ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏพัฒนาและให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นไปได้อย่างเชื่องช้า ขาดความสนใจจากผู้เกี่ยวข้อง และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังประสบปัญหา การขาดการสร้างสรรค์งานบริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ ใหม่ และดึงดูดใจ หรือในรูปแบบบริการเชิงรุกเนื่องจากผู้รับผิดชอบงานให้บริการอาจจะไม่เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรืออาจไม่มีความรู้หรือขาดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งทำให้กิจกรรมและบริการต่าง ๆ ไม่น่าสนใจและไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ ทำให้เกิดปัญหามีผู้ใช้นบริการน้อยตามมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภควัด ศรีสำราญ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้แก่ 1. ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 2. ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ 3. ขาดการประสานงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้หรือผู้ชำนาญการในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 4. พื้นที่ในการจัดเก็บไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดเก็บไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม 5. ขาดการสร้างสรรค์งานบริการที่น่าสนใจ ใหม่ และดึงดูดใจ 6. มีผู้สนใจใช้บริการน้อย และ 7. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยใน

การให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า

4. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามภารกิจของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ไม่มี
การดำเนินการในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับสาขาวิชาต่าง ๆ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร อาจารย์
ในมหาวิทยาลัยไม่ได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนใน
รายวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เป็นได้ แต่ก็ยังมีมหาวิทยาลัยราชภัฏบางแห่งที่เห็นความสำคัญ
ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้มีการประสานงานและร่วมมือกับสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่ ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาด้านนาศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวัฒนธรรมศึกษา เป็นต้น และมหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดทำ โครงการฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช โดยร่วมมือกับวิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เพื่อเป็นแหล่งรวมความรู้และ
ทรัพยากรสารสนเทศที่สำคัญของจังหวัด โดยมีสถาบันบริการสารสนเทศ ได้แก่ ห้องสมุด
ศูนย์วัฒนธรรม และศูนย์สารสนเทศ เป็นต้น ทำหน้าที่ในการผลิต จัดทำ จัดเก็บ เผยแพร่และ
ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนและที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด
นครราชสีมา การจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศนครราชสีมา (NARINET) จะช่วยให้สถาบันบริการ
สารสนเทศเหล่านั้นร่วมมือกันกำหนดแนวทางและพัฒนากิจการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การใช้
ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ส่วนในด้านการบริการวิชาการส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทในการบริการ
วิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ๆ อาจเป็นเพราะว่าสำนักศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงาน
ในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการในด้านนี้ห้องสมุดจึงไม่มีบทบาทในการดำเนินการ ด้านการทำวิจัย
ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ไม่มีบทบาท ในการทำวิจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
อาจเป็นเพราะห้องสมุดส่วนใหญ่มีภารกิจในการสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญา
ท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของนักวิจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในลักษณะเป็นแหล่งศึกษา
ค้นคว้าข้อมูลท้องถิ่นมากกว่าสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการวิจัยเอง
บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีบทบาท
ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมส่งเสริม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการอนุรักษ์เอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ดินฉาบตัวเขียน ฯลฯ
จัดพิพิธภัณฑ์ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดการแสดงดนตรี นาฏศิลป์และ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เสาวภา พรสิริพงษ์ (2528, หน้า 1-13) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของ
สถาบันอุดมศึกษาต่อการบำรุงรักษาส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย พบว่า สถาบันอุดมศึกษา

มีหน้าที่หลักสำคัญ 3 ประการ คือ ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงทำการวิจัยส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังเช่นปัจจุบันมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ พยายามที่จะบรรจุวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และสังคมไทยเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาพื้นฐานในระดับปริญญาตรี และได้มีการจัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมขึ้นทั่วประเทศ เพื่อศึกษาค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับ ภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิจัยวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าไม่ปรากฏ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านบทบาทของห้องสมุดในการดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยตรง อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยไม่ได้ระบุหรือกำหนดให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในบางมหาวิทยาลัย มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์ รวบรวม และจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สำนักศิลปวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น สถาบันวิจัยวัฒนธรรมและศิลปะ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดเก็บในรูปแบบของ พิพิธภัณฑสถาน หอจดหมายเหตุ และการจัดนิทรรศการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นมหาวิทยาลัย จึงควรกำหนดบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับสารสนเทศภูมิปัญญา ท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน

5. ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความพร้อมด้านการดำเนินงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดหมวดหมู่และทำรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด อาจเป็น เพราะว่ามีการจัดหมวดหมู่และทำรายการเหมือนกับหนังสือทั่วไป คือ ระบบทศนิยมดิวอี้ (D.C.) ซึ่งสะดวกต่อการจัดเก็บและการค้นคืนทั้งกับผู้ใช้บริการและผู้ปฏิบัติงาน และยังมีความพร้อมใน การให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของ หอจดหมายเหตุ การจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดพิพิธภัณฑสถานประชาชน เป็นต้น และห้องสมุดบางแห่งยังมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาจัดทำในลักษณะของฐานข้อมูลท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยไม่ต้องเสียเวลามาศึกษาค้นคว้ายังแหล่งข้อมูลด้วยตนเองอีกด้วย ดังที่มูลนิธิสานสนเทศ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดการความรู้ภูมิปัญญาอีสาน ด้วยการรวบรวมความรู้ที่เปิดเผย (Explicit Knowledge) จากทุกแหล่งข้อมูลทั้งที่อยู่ในห้องสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น และจากแหล่งสารสนเทศภายนอกมาพัฒนาฐานข้อมูลอีสานสนเทศ โดยใช้โปรแกรม Knowledge Base Publisher ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้

ภูมิปัญญาอีสาน เพื่อส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาอีสานมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ตามบทบาทของบรรณารักษ์ผู้ให้บริการข้อมูลท้องถิ่นที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน (นายิกา เดิชนทด, 2548, หน้า 63-74) ส่วนด้านการตอบสนองภารกิจและบทบาทของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีความพร้อมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการอนุรักษ์เอกสารโบราณ เช่น คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ต้นฉบับตัวเขียน ฯลฯ จัดพิพิธภัณฑ์ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งในการจัดเก็บและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการให้บริการ และเพื่อตอบสนองภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้จะมีความโดดเด่นและความพร้อมในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องเนื้อหาของสารสนเทศท้องถิ่นซึ่งมีอัตลักษณ์มีศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาอย่างชัดเจน รวมถึงมีบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบหอจดหมายเหตุ การจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น

6. การพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย ซึ่งห้องสมุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลหรือ ห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครือข่ายฯ ร่วมกัน เพราะกลุ่มบุคคลที่จะได้รับประโยชน์สูงสุดในการการพัฒนาฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นก็คือ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการศึกษาหาความรู้จากทั่วประเทศ ซึ่งจะเกิดผลที่ดีต่อการเผยแพร่สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง และควรให้บริการยืมสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างห้องสมุด ให้บริการสำเนาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างห้องสมุด กำหนดนโยบาย แผนงานหรือโครงการพัฒนาด้านสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครือข่ายฯ ร่วมกัน และจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน หากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีความร่วมมือกันในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น จะก่อให้เกิดผลดี

ต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเพราะทุกมหาวิทยาลัยมีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดแตกต่างกัน ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคเหนือมีความโดดเด่นในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ของล้านนา ซึ่งในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการจัดทำหอจดหมายเหตุ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้จัดทำห้องนิทรรศการล้านนาศึกษาเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวล้านนา รวมทั้งสนับสนุนและบริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรายวิชาล้านนาศึกษาอีกด้วย และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้มีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ผู้ใช้บริการได้เข้ามาศึกษาค้นคว้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นในด้านหัตถกรรม อุตสาหกรรมครัวเรือน ผ้าไทย ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจะมีการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัล จัดทำนิทรรศการและ หอจดหมายเหตุภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้จัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม และเชื่อมโยง แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคามอีกด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดทำ ฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดทำแหล่งค้นคว้าข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เพื่อจัดเก็บ และรวบรวมข้อมูลท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์และเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในจังหวัด และ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดทำโครงการฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นโคราช โดยร่วมมือ กับหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา ทำหน้าที่ในการผลิต จัดหา จัดเก็บ เผยแพร่และ ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนและที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด นครราชสีมา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคกลางจะมีความโดดเด่นในด้านศิลปกรรม อาหาร โภชนาการ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้จัดทำโครงการฐานข้อมูลระบบการสืบค้นผ่านเว็บไซต์เกี่ยวกับ อาหารไทย ได้จัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางความรู้ทางด้านอาหารไทยในรูปแบบ พิพธิภัณฑ์อาหารไทยออนไลน์ และยังมีการจัดเก็บภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้ ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้สะดวกและรวดเร็ว เช่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏเทพสตรี ได้จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่น ให้บริการข้อมูลท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี บริการทั้งวัสดุตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูล ท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้จัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานข้อมูล ที่รวบรวมสารสนเทศในเขตธนบุรี เป็นต้น

ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคใต้มีความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมและประเพณี ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นและหอดจดหมายเหตุ เพื่อจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ของภาคใต้ในรูปแบบดิจิทัล เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้จัดทำฐานข้อมูลวิถีชีวิตชาวปักษ์ใต้ ซึ่งจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลในด้านวัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ประเพณีและการละเล่นของภาคใต้ และยังจัดทำฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ ปราชญ์ชาวบ้าน

วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวนครศรีธรรมราชและภาคใต้ ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้จัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บข้อมูลบุคคลสำคัญ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านของภาคใต้ เป็นต้น

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงควรมีการรวมกลุ่มในการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละมหาวิทยาลัยมาเชื่อมโยงกันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดแหล่งสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นสมบัติของชาติให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต

7. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

7.1 บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในการกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเห็นว่าห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนจึงควรมีบทบาทในการจัดหาและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้บริการทั้งในรูปแบบการจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่น จัดเก็บในชั้นเปิดรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น และจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวิจัยผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรภายในห้องสมุดได้ทำวิจัยในด้านเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่และให้บริการทั้งภายในและภายนอก ดังเช่นงานวิจัยทางด้านการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น งานวิจัยในโครงการนันทบุรีศึกษาของสำนักบรรณสารสนเทศมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช หรืองานวิจัยทางด้านการพัฒนาแบบจำลองการอนุรักษ์เอกสารโบราณด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (วันทนา กิตติศรีวรพันธุ์, 2553) ด้านบริการวิชาการห้องสมุดควรมีการจัดทำโครงการหรือจัดอบรมหรือจัดเสวนาวิชาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ให้บริการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ให้บริการเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของไทยมากขึ้น และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมห้องสมุดควรมีการอนุรักษ์

สืบสานวัฒนธรรมไทยในเทศกาลต่าง ๆ ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและจัดกิจกรรมภายในห้องสมุด ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยที่ห้องสมุดแต่ละมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ล้วนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาคแตกต่างกันออกไป ห้องสมุดจึงควรมีการจัดนิทรรศการหรือหอจดหมายเหตุภูมิปัญญาท้องถิ่นของภูมิภาคของตนเพื่อให้บริการและให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

7.2 ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ดังนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงควรมีการจัดหาและการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้บริการส่วนในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศบางมหาวิทยาลัยอาจจะยังไม่มีความพร้อมเพราะขาดบุคลากรในการรับผิดชอบโดยตรงหรืออาจจะขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งถ้าห้องสมุดมีความพร้อมในด้านเหล่านี้ก็จะสามารถรองรับและตอบสนองภารกิจของมหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

7.3 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน เพราะทุกมหาวิทยาลัย มีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดแตกต่างกันและมีตำราท้องถิ่นเพื่อให้บริการจึงควรมีการรวมกลุ่มในการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละมหาวิทยาลัยมาเชื่อมโยงกัน ซึ่งอาจทำในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏก่อนแล้วจึงต่อยอดเป็นระดับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสมบัติของชาติที่สมควรอนุรักษ์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป ซึ่งถ้ามีความร่วมมือกันที่เข้มแข็งในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ก็จะสามารถตอบสนองบทบาทของมหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา การดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ

1.1 ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีนโยบาย แผนงานและโครงการในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในห้องสมุดอย่างชัดเจน มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในห้องสมุด ควรมีการปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ ตลอดจนผู้บริหารร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการในด้านการให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำผลที่ได้รับมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาต่อไป

1.2 ด้านการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหรือจัดทำสำเนาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ด้านการจัดหมวดหมู่และมาตรฐานการลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบหรือบรรณารักษ์ผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะ เพื่อจะได้วิเคราะห์เลขหมู่ ให้หัวเรื่อง และกำหนดมาตรฐานในการลงรายการ ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีนโยบายในการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชัดเจน และควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการอนุรักษ์และจัดเก็บภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพื่อการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามหลักวิชาการ และควรกำหนดสถานที่ในการจัดเก็บ และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ในการจัดเก็บที่เพียงพอและเหมาะสม

1.5 ด้านการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการร่วมมือกันในการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของเครือข่ายระหว่างห้องสมุดด้วยการจัดทำฐานข้อมูลในลักษณะห้องสมุดดิจิทัล เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

1.6 บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาห้องสมุดให้มีบทบาทในการดำเนินงานสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จนั้นมิใช่เพียงแต่จะต้องพัฒนาในด้านปัจจัยพื้นฐานของห้องสมุดเท่านั้น ผู้บริหารแต่ละมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ และวิธีการหรือมาตรการในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมที่จะผลักดันให้ห้องสมุดมีการดำเนินงาน และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดควรเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งอนุรักษ์สารสนเทศที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติซึ่งจะเป็นมรดกสู่อนุชนรุ่นหลัง

1.7 ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ห้องสมุดควรได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้เหมาะสมในการดำเนินงานจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้บริการอย่างเพียงพอ ซึ่งถ้าห้องสมุดมีความพร้อมในด้านทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นก็จะสามารถรองรับและตอบสนองภารกิจของมหาวิทยาลัยได้ในทุกด้าน

1.8 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองที่สมบูรณ์ โดยห้องสมุดในภูมิภาคต่าง ๆ สามารถร่วมมือกันในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน จากความร่วมมือดังกล่าวจะทำให้สามารถพัฒนาแหล่งบริการสารสนเทศในรูปแบบเครือข่ายการให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศได้ในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและการดำเนินงาน

2.1 บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการประสานงานกับผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อขอรับบริจาค หรือจัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสามารถวิเคราะห์เลขหมู่ให้หัวเรื่อง เพื่อกำหนดมาตรฐานในการลงรายการได้อย่างถูกต้อง และสามารถจัดเก็บภูมิปัญญา

ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2.3 บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีความชำนาญในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้ให้บริการควรมีหรือสาระสังเขปของสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหากเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่สามารถสืบค้นผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ ควรมีการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในวงกว้าง ระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ ของเอกชนทั่วทั้งประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการ และควรขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ในชุมชนท้องถิ่น ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดย มีการบันทึกไว้ เช่น บันทึกเทป การบรรยาย หรือการให้ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริการหรือผู้สนใจได้รู้ถึงแหล่งสารสนเทศ ด้วยการจัดทำคู่มือชี้แนะ แหล่งสารสนเทศทางด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์และเผยแพร่ทางเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตลอดจน ควรมีการจัดนิทรรศการ อภิปราย สัมมนา เสวนา ในหัวข้อเกี่ยวกับทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเฉพาะกรณีห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น